"UKRAINIAN LABOR NEWS"
Published semi-weekly by the Ukrainian Labor News Ass'n
Cor. Pritchard Ave. and McGregor St.,
Winnipeg, Man.
Subscription per year $4.00
Telephone: St. John 1465.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"
ґазета для робочого люду — виходить два рази на тиждень:
В СЕРЕДУ І СУБОТУ.
Видає Стоваришення "Українських Робітничих Вістей".
Передплата на рік $4.00
Адреса:
UKRAINIAN LABOR NEWS,
Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

Непоміщених в ґазеті рукописей не звертається, хіба що дописуватель виразно зазначить, що бажає звороту своєї рукописи на случай її непоміщення та залучить почтову марку на її пересилку.

СПІР ІЗЗА ОСТРОВА ВРАНҐЛЯ.

Около сто миль на північ від східної Сибірі лежить на Північнім морі незалюднений остров Вранґель. Остров цей відкрив російський дослідник Вранґель, який був рівночасно ґубернатором Аляски, коли вона належала ще до Росії. Остров зістав прилучений до бувшої російської імперії ще 1821—24 рр., а в 1915 р. Росія формально повідомила аліянтські і невтральні держави, що Вранґель разом з иншими островами здовж побережа Сибірі є інтеґральними (нероздільними) частинами російської території.

Та помимо цих всіх арґументів за приналежністю Вранґля до Росії, цей остров хочуть загарбати під свою власть і инші держави. Ними є Злучені Держави і Велика Британія. Так принайменше треба судити після пресових донесень в послідних часах.

З осібна островом Вранґлем заінтересувався канадійський дослідник Стефанссон. Він доказує, що остров має для Великої Британії велике значіння, так як він може бути для неї стацією для бездротного телеґрафу і для аероплянів. А Стефанссон вірить, що за 20 років буде курсувати через Північне море воздушна почта. Отже для Великої Британії чи Канади буде великою вигодою мати свою стацію 100 миль дальше на північ від берегів Азії.

Щоби зробити Великій Британії велику прислугу, себто прилучити до неї остров Вранґель, Стефанссон вислав в літі 1921 р. на остров експедицію з чотирох людей на чолі з Еланом Крофордом з Торонто. Експедиція прибула на місце свого призначення в вересни того-ж року. Минувшого року Стефанссон вислав на остров другу помічничу партію, однак через леди цій партії не вдалося дістатися до острова. Головною причиною, що корабель з другою партією не доплив до острова Вранґля було це, що корабель цей відплив за пізно в літі. Після такої невдачі минувшого року, за старанням Стефанссона вислано на остров в літі цего року ще одну партію на ратунок експедиції Крофорда. Цегорічна експедиція на чолі з Гаролдом Нойсом щасливо дісталася на остров Вранґель і 31. серпня повернула до Ном в Алясці, звідки виїздили всі три експедиції.

Після повороту Нойса виявилося, що всі чотири члени експедиції з 1921 р. загинули, остала лише жива женщина Ескімоска, яка була разом з партією. Коли Нойс з товаришами висіли на острові, Ескімоска була близька голодової смерти. Вона й росказала пізнійше, що сталося з членами експедиції.

Після оповідання Ескімоски, член експедиції Найт разом з двома другими своїми товаришами рушили в грудні минувшого року ледами до берега Сибірі. Однак після мандрівки через два тижні довкруги вони опинилися назад на острові Вранґель. Пізнійше в зимі зроблено ще раз спробу дістатися на сушу. За другим разом Найт був за слабий, щоби пуститися в дорогу і тоді вирушив Крофорд і два другі. Ескімоска бачила їх, як вони вирушили в полудневo-східнім напрямі і вона передчувала їх загибіль. Це був послідний раз, коли їх хто бачив. На острові остали лише Найт і Ескімоска. Коли цего літа прибула на остров експедиція Нойса, вона не застала вже Найта в живих, лише саму Ескімоску, яка також була близько смерти. Так траґічно закінчилася виправа спільників Стефанссона на остров Вранґель.

Проти акції Стефанссона на острові Вранґель виступила Совітська Росія. Народний комісар для заграничних справ Чічерін вислав до британського правительства ноту, в котрій запротестував проти вивішення британського прапора на острові Вранґель, що зробив в 1921 р. Елан Крофорд. Чічерін в своїй ноті заявив, що вивішення британського прапора на острові є нарушенням суверенних прав Совітської Росії, зглядно С.С.Р.Р.

У відповідь на протест Чічеріна Велика Британія повідомила Совітську Росію, що експедиція на остров Вранґель була приватною справою, зорґанізованою Стефанссоном, та що вона не запічає питання суверенних прав Росії до острова. Однак в той сам час британська нота заявляє, що всяка спроба Росії утруднювати працю експедиції буде розглядатися Великою Британією з найбільшою серіозністю.

У відповідь на це Чічерін заявив Великій Британії, що він приймає її пояснення. Однак він каже, що наколи суверенні права держави є загрожені, між інтересованими краями мусить панувати координація.

Відповідь Великої Британії на протест Чічеріна є надзвичайно цікава. Головне, вона не відмовляє права Совітської Росії до острова Вранґля. Тимсамим виходило би, що вона не має наміру признавати остров за свою власність. Але в той сам час британська нота виразно заявляє совітському правительству, щоби воно не насмілилося в який би то не було спосіб перешкаджати роботі експедиції на острові. Як можна погодити обі ці заяви, цего хтобудь зрозуміти не може.

Коли Англія признає, що Вранґель належить до Росії, то яким правом британська експедиція може вести свою роботу на російськім острові без дозволу на це совітського правительства? Яка то є суверенність Совітської Росії над островом Вранґлем, коли експедиція иншої держави може розпоряджатися на тім острові як сама захоче? Щоби дати відповідь на ці питання, треба розумітися на буржуазній дипльоматії.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ КАЛЄНДАР

15. вересня 1866 р. повішено Каракозова в Петрограді.

16. вересня 1906 р. повішено в Москві за збройний опір 19-літного Зверйова.

16. вересня 1920 р. перша Всеукраїнська нарада професійних робітників.

17. вересня 1871 р. лондонська конференція І. Інтернаціоналу.

17. вересня 1905 р. демонстрація у Владивостоці.

18. вересня 1917 р. в звязку з постановою Рад про перехід влади до Рад, президія Центрвиконкому, незгідна з цею постановою, склала свої уповноваження (Чхеїдзе, Анісімов, Гоц, Скобелєв, Церетелі й Чарнов).

Події в Німеччині.

(Від власного кореспондента "У.Р.В." в Німеччині.)

Кріза Німеччини. — Новий уряд Штреземана. — Боротьба робітників-комуністів і їх домагання. — В райхстазі. — Лявіна страйків і вуличних боїв. — Радянська република в середній Німеччині. — Ціни. — Марка і доляр. — Боротьба комуністів перервана. Чому? — Що далі?

(Докінчення.)

Рівночасно діялося таке саме в цілій Німеччині. В Дрездені робітники розбили крамниці і примусили купців продавати харчові продукти по знижених цінах. В Гамбурґу застрайкували портові робітники. В Ратиборі і Шлеску страйк охватив всі фабрики. Між кінною поліцією і страйкерами прийшло до крівавої сутички. Ранених 150 людей. Так-же боролися з поліцією робітники Любеку і Крефельду, де кількадесять тисяч людей протестувало проти дорожнечі. Маніфестанти хотіли увірватися в центр міста, щоби примусити знижити ціни в крамницях. Поліція розсіяла їх. Є 5 убитих і 15 ранених. Але комуністи захватили в Крефельді важнійші фабрики і не допускають поліцію. Такий-же рух охватив Вердінґен. В Аахен розбито кілька крамниць.

В самому Берліні, ще в суботу (11. VIII.) населення старалося запастися харчами, предбачаючи кількадневні події. В домах наповняли всі посуди водою, бо водотяги страйкували. Вечером, як почався страйк на електричній і ґазовій стації, населення роскупило всю нафту і свічки в Берліні.

Ще того вечера почалися в Берліні збройні виступи робітників, комуністів і співчуваючих. Уряд кинув великі сили кінної і пішої поліції. (Яке все це подібне до лютневих днів 1917 року в Петрограді! Як би жива копія для кінематографу! Ред. "У.Р.В.")

В семій годині на Шинфліссерштрасе зібралося 7—8 тисяч народу і випадково проходивший бувший офіцер з хрестом хоробрости на грудях попав в руки товпі. Хрест зірвали, його побили. В 10-ій годині демонстранти в силі 12 тисяч людей перекинули на підземній зелізниці ваґон і застановили рух. По півночі розбили всі вікна і зломали зелізну решітку в великій крамниці взуття на Трумштрассе, а як появилася поліція, прийшло до довгої перестрілки з нею. Під напором нових сотень поліції, товпа очистила вулицю і в темноті не вдалося пізнати, чи між демонстрантами були ранені.

На Газенгайде товпа перекинула авто-бус і застановила рух. На другий день появилася в 10½ годині велика товпа робітників з червоними прапорами і співом "Інтернаціоналу" направившися здовж Ґерманпляцу на Берлінерштрассе. Товпа скоро росла і за ½ години числила понад 10 тисяч. Вона прорвала поліційний кордон, що старався здержати її. Прийшло до перестрілки, в якій були убиті і ранені по обох боках. Шість робітників було заарештовано, але на домагання 10 тисячної маси їх випустили.

В ріжних частях Берліна цілий день (в неділю) збиралися товпи робітників, яких розганяла поліція.

В Найкельні 8 тисячна маса застановлювала всі автомобілі, викидала з них буржуїв і автомобілі перекидала, щоб здержати вуличний рух. Велика ґрупа комуністичної молоді в Газенгайде видержала ½ годинний бій з поліцією.

По инших містах Німеччини вибухнули також кріваві заворушення. Пролетарські сотні в Айслебен, Гетштадт і Ельбенґерде розбили богаті крамниці і роздавали харчі бідному голодному населенню. В Гетштадті і Ельбенґерді проголошено радянську владу середної Німеччини. Проти них вислано з Галле сильні відділи поліції і саме тепер (як пишу це) тревають довгі вперті бої.

Були випадки, що страйкері-комуністи і демонстранти здержували цілі потяги на зелізниці і примушували публику вийти з ваґонів, бо зелізниця не сміє працювати в день загального робітничого страйку.

Ціни на хліб, що тільки недавно піднялися з 90 тисяч на 160 тисяч, дня 10. VIII. підскочили на 240.000 марок. Дня 13. VIII. за 2-фунтовий хліб треба було заплатити 450.000 марок. За марґарину 1 міліон марок, за масло (фунт) 1 міліон 320 марок.

Держава оголосила такі ціни: за один кубічний метер ґазу 60.000 мар., 1 куб. метер води 30.000, 1 година електричної енерґії 100.000 марок. Літра молока 68 тисяч марок.

Білет на підземній зелізниці на коротке віддалення 10 і 14 тисяч, на більше 18 і 20 тисяч. Трамваєвий білет 50 тисяч, з пересідкою 75.000 марок. Абонамент на тиждень 500.000, на місяць — з правом їзди тільки по одній лінії 4 міліони, на трох лініях 6 міліонів, на всіх лініях 12 міліонів. Абонамент для учнів шкіл 1½ міліона.

Ціни на вугіль підскочили на 350%. Цетнар вугля 965 тисяч, коксу 2,287.000 марок.

Щоб спалити в крематорії тіло помершого, платиться 5 міліонів.

Тютюневі вироби піднялися на 500%. В цілій Німеччині годі купити одну папіросу дешевше, як за 7.000 марок.

Загально індекс гуртових цін підвисшився з 31. липня по 7. серпня на 161,5% і перевищив таким чином ціни мирного часу в 483.401 разів. Ціни на харчі піднялися протягом 7-ох днів на 150% (в індексі гуртовім), а звичайно на 192.2%.

Офіціяльний курс доляра 10. VIII. був: 3,900.000 марок за 1 доляра. Англійський фунт штерлінґів 17,955.000 марок. Державний банк платить (13. VIII.) за золоту 20 маркову монету (старої Німеччини) 17,891.000 марок. (Сімнайцять міліонів вісімсотдевятьдесять одна тисяча паперових марок)

З огляду на такий катастрофічний упадок німецької марки, в цілій Німеччині не стало грошей. Щоби залатати величезну прірву, треба було в тій хвилі випустити нові грошеві знаки. Тимчасом робітники державної друкарні, де друкуються гроші, застрайкували і кріза приймила катастрофічний характер. Державний банк замкнув свої двері і вивісив оголошення, що в нього нема грошей. Вже від 4-ої години ранком (11. VIII.) службовці ріжних банків з мішками і кошиками ждали перед державним банком, щоб одержати гроші, але в 10-ій годині довідалися, що каси замкнені. В населення теж не було грошей. Приватні банки повидавали своїм клієнтам не більше, як 2 міліони марок, себто не по цілому долярови. Окремі установи і промислові підприємства випустили свої власні грошеві знаки.

Вкінці, 14. VIII. на зібранню фабричних рад комуністичної партії було ухвалено перервати ґенеральний всенімецький страйк і 15. VIII. приступити до праці.

Покищо в цілій Німеччині з малими виїмками запанував спокій. Цікавий з вас певно кождий — чому німецькі комуністи перервали боротьбу за владу? На це дав відповідь центральний комуністичний орґан "Rote Fahne":

"Боротьба перервана — приготовляємося до боротьби в будуччині! **Тепер тільки відпочинок серед бою, але не кінець його!** Хвилі робітничої акції змели Куна, але не змели парляментну здохлятину великої коаліції, нової влади Штреземана-Шмідта — нової декорації старої капіталістичної банди розбишак. Під натиском трудових мас вони були примушені виплатити дорожнечу допомогу і повищити заробітну платню. Але система використування робітника за помочею неперервного упадку паперової марки тревае дальше. Місцями вдалося пролетарським контрольним комітетам захватити в свої руки розподіл харчових продуктів і вимогти зниження їх цін, але анархістична система постачання населення за помочею вільної торговлі — спекуляції — залишилася. Штреземан проголошує "активну" політику в Порурі, але французька капіталістична преса витає кабінет його; це є ознакою, що Пуанкаре від цеї влади жде капітуляції Німеччини, що буде не шкодою Стіннеса і Спілки, не на їх страти, а на рахунок німецького пролетаріяту.

Чому німецький пролетаріят був примушений перервати боротьбу майже в тій хвилі, як сотні тисяч робітників були свідомі того, що треба виборoти щось більше? Комуністична Партія Німеччини зовсім отверто проголошує: Перервали ми боротьбу тому, що наша хвилева сила на більше не вистарчувула. Инакше ми могли би зустрітися з тою частиною робітництва, яка до цього часу є ще в духовому полоні соціялпатріотів. А в робітників, хоч і несвідомих своїх завдань, ми стріляти не хотіли".

На конференції берлінських фабричних рад, яка рішила закінчити страйк, проголосила за Центральний Комітет Комуністичної Партії Німеччини товаришка Рут Фішерова слідуюче:

"Можна було провадити збройну боротьбу ще далі. Але тільки тоді, як би ми хотіли ризикувати боротьбою проти тої частини пролетаріяту, яка дотепер слухає соціялзрадників. А цього ми не хотіли. Треба перш усього ті маси приєднати для себе. Робітники не програли. Буржуазія дрожала в безнадійности, Куно мусів відійти, завдяки тільки нашій боротьбі. Але між пролетарською клясою мусить більше скріпитися сила волі. Ця боротьба є частиною гіркої школи, яку мусить перейти пролетаріят, а буде вона тим коротша, чим сильнійша буде його воля і готовість до нової боротьби. **Ми вернемося знов!"**

Безперечно, ця енерґічна боротьба комуністичного робітництва Німеччини, дала доказ великої сили його. Помимо великого напруження буржуазної влади, помимо скаженої аґітації соціялпатріотів, на зазив комуністичної партії застрайкувало робітництво цілої Німеччини і скрізь виступало орґанізовано до боротьби. А це дуже богато значить. Як-би не ці енерґічні виступи клясово свідомого робітництва, якби не рішучі домагання комуністів, влада Куна далі запроторювалаб Німеччину і гнала її в безодню. Чи тепер буде краще? Ніхто не думає, що так. Нова влада теж буржуазна, але за всі наслідки від неї, відповідальність паде на соціялдемократів-патріотів, які в таку рішаючу хвилю не піддержали комуністичне робітництво, а навпаки, поборювали його змагання.

Факт залишиться фактом, що Комуністична Партія Німеччини прибрала величезне значіння і недалеке майбутнє належить виключно її.

Що-ж до нової коаліційної влади Штреземана, то не тільки між робітництвом, але і в міністерствах та канцелярії самого канцлера питають: Як довго може вдержатися цей уряд? Місяць? Тиждень? День? Чи годину?

А це найкращий доказ, що Німеччині близько до радянського — робітничо-селянського уряду.

Гр. Лелик.

Берлін, 15. VIII. 1923.

АПАТІЯ СЕРЕД ТРЕЙД-ЮНІЙ В КАНАДІ.

Правдоподібно, що в нікотрій иншій навіть найбільш відсталій капіталістичній країні нема в трейд-юніях (профсоюзах) такої апатії, пасивности і анархії, як в трейд-юніях канадійських. Зелізничо-шапові юнії, які повинні бути найсильнійшими і найактивнійшими в боротьбі за поліпшення своєї і инших робітників долі, перестали майже функціонувати.

Вже через чотири роки (1919—1923) провадиться двобій між ріжними т. зв. інтернаціональними юніями з Американської Федерації Праці і т. зв. індустріяльною (в теорії) юнією, яка носить назву "Одна Велика Юнія". Боротьбу провадять лише лідери як з одної, так і з другої сторони, а до тої боротьби широкі здеморалізовані робітничі маси ставляться дуже пасивно. Однак лідери як з інтернаціональних юній, так і з Ю.В.Ю. говорять, що вони репрезентують більшість робітників, що за ними сила.

Оце властиво й здеморалізувало цілий трейд-юнійний рух і викликало в нім такі безладдя, які тепер тяжко направити. Бо кождий робітник, який працює в зелізничих шапах і слідить добре за цею боротьбою, переконався, що лідери обох юній брешуть, бо ані одні, ані другі не репрезентують більшости робітників і не представляють собою ніякої сили, ані не мають в робітничих масах попертя. Сила, на яку лідери з обох юній опираються, це не більше, як 25% робітників, з яких 10% припадає на О. В. Ю., а 15% на інтернаціональні юнії. Дійсна і найбільша сила, т. є. 75% робітників, — не належить до жадної юнії. І навіть серед тих 25% робітників, які "зорґанізовані" в одній або другій юнії, запанувала також деморалізація. Богатьох із тих членів міняють свої погляди кождого тижня: покидають інтернаціональні юнії і вступають до О.В.Ю., або навідворот.

Так стоїть справа з трейд-юніями в західній Канаді. В східній Канаді, де є більша частина членів Р.П.К., де є більше здібнійших англійських товаришів, там почасти привернено трейд-юнії до нормальности, але без західної Канади вони не можуть сповняти своїх завдань так, як цего вимагають робітничі інтереси.

В східній Канаді О.В.Ю. вже цілком зліквідована, а в західній Канаді її місцями піддержує ще тих $100.000, які вона придбала ґемблярством через свій орґан "One Big Union Bulletin". Та як би воно не було, а зелізничі компанії знають дуже добре, що так як довго буде вестись двобій в трейд-юніях західної Канади, доти східна Канада може бути зорґанізована й 100% і вона буде безсильна виступити до якоїнебудь самостійної акції. І тому ми мусимо сказати, що безладдя і двобій в трейд-юніях західної Канади спаралізував і викликав анархію в трейд-юніях цілої Канади, а з такої деморалізаційної роботи скористали лише зелізничі компанії.

Це факт, про який ми зараз поговоримо обширнійше і дамо нагоду українським робітникам, що працюють по зелізничих шапах, довідатись про те, про що вони не зможуть довідатись ані з "One Big Union Bulletin", ані з орґанів інтернаціональних юній.

Справа мається ось так. До 1917 року зелізничі компанії заключали угоди з робітничими юніями ріжних професій, але ніколи цих юній не визнавали. Вони (компанії) підписували аґріменти як зі своїми робітниками, а не як з юніями. Робітники виступали богато разів на страйк за визнання юнії, але завсігди програвали. Підчас війни і революції 1917 р. компаніям потрібно було якнайбільше робочої сили, а також їм треба було здусити революційний настрій робітників, який продирався з Европи через широкий океан, і компанії в той час визнали робітничі юнії без жадної боротьби.

Того самого року відбулась конвенція юній всіх фахів (craft unions), на котрій переведено щось в роді амалґамації і створено орґанізацію п. н. "Division No. 4. Railroad Department of American Federation of Labor". До тої орґанізації увійшли всі "крефти", т. є. машиністи, котлярі, ковалі, столярі, кармени і инші, що працювали в зелізничих шапах. Висше згадана орґанізація, яка находилась під контролею реакційних робітничих провідників, заключала з компаніями угоди від імени всіх робітників і тимсамим була дійсною представницею зорґанізованого робітництва.

В 1918 р. згадана орґанізація мала конвенцію, на котрій радикальні елементи мало що не захопили цю орґанізацію в свої руки. Треба було єще один рік почекати, а тоді з певністю "Division No. 4." була би перейшла в руки радикальних елементів, таких як тов. МекДоналд з Торонто і таких, якими були тоді Россел, Кесиді і инші. З перебранням "Division No. 4." можна було легко дістатись і до Домініяльного Трейд-Юнійного Конґресу та викопати звідтам Мура, Дрейпера і Ко.

Та радикали не хотіли ждати і 1919 року, перед конвенцією "Division No. 4.", зїхались до Келґари і там зорґанізували Одну Велику Юнію, чим зробили першу велику помилку.

Лідери О.В.Ю. вимірили свій атак впрост на "Division No. 4." і тимсамим зробили величаву прислугу компаніям.

Якраз рік тому назад "Division No. 4." розпочала була в Монтреалі переговори з зелізничими компаніями. Компанії знали дуже добре про хаос, який панував в юніях західної Канади і тому не хотіли пристати на домагання репрезентантів "Division No. 4." Репрезентанти загрозили страйком і правдоподібно, що були-б викликали страйк всіх зелізничих робітників, але до цего недопустили лідери О.В.Ю. Вони видали до шапових робітників летючки, в котрих писали, що члени О.В.Ю. вийдуть на страйк лише тоді, коли одержать повідомлення з головної кватири О.В.Ю., а не тоді, коли схоче "Division No. 4." Сам Россел виступав в Вінніпеґу і инших містах проти страйку та казав, "що тепер не пора страйкувати".

Цего року справа мається вже троха инакше. Близько два місяці тому назад "Division No. 4." вислала своїх репрезентантів до Монтреалу для ведення нових переговорів з компаніями. І в той самий час, коли делеґати "Division No. 4." засіли за стіл з компанійними репрезентантами, лідери О.В.Ю. почали скликати мітінґи і говорити, що делеґати, які виїхали до Монтреалу, нікого не репрезентують і не мають права заключати угоди від імени зелізничих шапових робітників. В той самий час перебував в Форт Ґері готелю в Вінніпеґу федеральний міністер праці Мордок і делеґація О.В.Ю. на чолі з Фостером не завагалась зайти до нього і сказати йому особисто, що "Division No. 4." не має права заключати угоди від імени шапових робітників.

Що-ж з того вийшло? А от що. Делеґати посиділи близько вісім тижнів в Монтреалі і пани сказали їм вертати до дому. Делеґати домагались від 7 до 10 центів підвижки платні, однак компанії зіґнорували їхні домагання і вони повернули з нічим.

Користаючи з того, лідери О.В.Ю. видали до шапових робітників летючки п. н. "A Call to Action", в яких закликали робітників до страйку. Рік тому назад вони писали і говорили, що тепер не пора страйкувати, а цего року кажуть вже, що "This is the time for action, not talk".

Все це лише блоф О.В.Ю. Правдою є, що О.В.Ю. розбила переговори з компаніями, але страйку вона не викличе, бо не має сили. І східна Канада дістала ту саму медицину, що й західна.

А щоби успішно перевести збіжа, компанії згодились на

(Докінчення на 3-ій стороні.)